

Nr 266.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående framflyttning av tiden för återställande av vissa svenska jordbrukskreditkassan tillhandahållna statsobligationer; given Stockholms slott den 23 maj 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 maj 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anför efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet:

Vid inrättandet år 1930 av svenska jordbrukskreditkassan ställde staten såsom grundfond för kassan till förfogande $4\frac{1}{2}$ procents statsobligationer till ett nominellt belopp av 15 miljoner kronor. Enligt beslut av 1932 års riksdag blev grundfonden genom tillskott av ytterligare 10 miljoner kronor i statsobligationer höjd till 25 miljoner kronor. Härutöver ställdes av 1933, 1934 och 1935 års riksdagar till jordbrukskreditkassans förfogande statsobligationer till ett belopp av tillhoppa 20 miljoner kronor att användas till pant-

förskrivning för lån i riksbanken. Sist avsedda obligationer skulle kassan återställa till riksgäldskontoret inom vissa angivna tider. Vid 1936 års riksdag har medgivande lämnats (prop. nr 249, r. skr. nr 340), att tiden för återställandet av här avsedda statsobligationer till belopp av 20 miljoner kronor får utsträckas beträffande hälften av obligationerna till den 30 juni 1941 och beträffande återstående hälften till den 30 juni 1946.

I skrivelse den 12 augusti 1940 har *styrelsen för svenska jordbrukskreditkassan* hemställt, att förslag måtte föreläggas 1941 års riksdag av den inre börden, att tiden för återställande till riksgäldskontoret av de svenska statens obligationer till nominellt belopp av 20 miljoner kronor, vilka överlämnats till jordbrukskreditkassan att pantförskrivas som säkerhet för lån hos riksbanken, måtte utsträckas beträffande hälften av obligationerna till den 30 juni 1946 och beträffande återstående hälften till den 30 juni 1951.

Till stöd för denna hemställan har styrelsen bland annat anfört följande:

Att finna en ersättning för den riksbankskredit, som erhållits mot säkerhet av ifrågavarande obligationer, genom ökad inlåning är en utväg, som i nuvarande läge synes svårframkomlig. Visserligen har kasserörelsens inlåningsverksamhet även efter krigsutbrottet visat tillfredsställande utveckling, men ju längre nuvarande krisläge varar, desto starkare torde kraven på jordbrukets tillgängliga medel bliva från det allmännas sida, varmed kasserörelsens möjligheter att uppbringa kapital på denna väg naturligen minskas. Märkas bör vidare, att, i den mån ett ökat kapitaltillflöde vinnes genom inlåningen, detta behöver i första hand disponeras dels för att i nödortftig utsträckning vidmakthålla och utveckla rörelsens kreditgivning, dels för avbetalningar å den upplåning, som skett hos riksbanken mot säkerhet av fastighetsinteckningar. Beträffande sistberörda upplåning gäller, att den tillkom i samband med krisen hösten 1939 och nödvändiggjordes för reglering av vissa korta lån hos affärsbanker etc., som då uppsades för återbetalning.

Måhända kunde någon ifrågasätta, att man genom en skärpning av redan gjorda kreditinskränkningar skulle kunna bereda medel även för ett frigörande av de statsobligationer å 10 miljoner kronor, som närmast skola återlämnas. Styrelsen skulle emellertid anse en dylik väg synnerligen betänklig. Redan med nuvarande lånemöjligheter kan kasserörelsen endast med stor nödortftighet tillgodose sina medlemmars kreditbehov, och ökade restriktioner på detta område skulle sannolikt leda till de svåraste olägenheter för rörelsen och dess låntagare.

Vad ovan anförts torde vara tillräckligt för att motivera styrelsens uppfattning, att föreskriften rörande återställandet av de statsobligationer, som ställts till styrelsens förfogande för belåning i riksbanken, bör upptagas till omprövning. Enligt styrelsens förmenande bör en dylik omprövning leda till beslut om visst uppskov med ifrågavarande återställande. Med hänsyn tagen till att en varaktig lättnad å kapitalmarknaden knappast torde vara att emotse under den närmaste tiden och till att kasserörelsens behov av ifrågavarande stöd dels skärpts genom krisen, dels kan beräknas fortbestå tills mera normala förhållanden åter inträda synes uppskovet böra avse en tid av åtminstone 5 år.

Över framställningen ha yttranden avgivits av fullmäktige i riksgäldskontoret, fullmäktige i Sveriges riksbank samt bank- och fondinspektionen.

Fullmäktige i riksgäldskontoret ha förklarat sig icke ha något att erinra mot föreliggande framställning.

Däremot ha *fullmäktige i riksbanken* ansett den begärda förlängningen av rätten att disponera över ifrågavarande obligationer böra begränsas till tre år och endast avse de obligationer å nominellt 10 miljoner kronor, vilka skulle återställas till riksgäldskontoret senast den 30 juni 1941. Denna uppfattning har biträtts av *bank- och fondinspektionen*. I inspektionens yttrande har gjorts gällande, att en av anledningarna för att icke säga huvudanledningen till att svårigheter kommit att visa sig för jordbrukskreditkassan att återställa ifrågavarande obligationer är att finna däri att rörelsen väsentligt ökat sin primärbelåning och för finansiering av denna anlitat upplåning mot obligationer. Inspektionen har hållit före att det kan bli reellt möjligt för jordbrukskreditkassan att i behörig tid frigöra här avsedda statsobligationer för deras återställande till riksgäldskontoret endast om under den nya övergångstiden åtgärder bli på ett verksamt sätt vidtagna för en begränsning och nedskärning av primärlångivningen.

Av ifrågavarande obligationer skola enligt 1936 års riksdags beslut obligationer till ett belopp av 10 miljoner kronor återställas före den 1 juli 1941 och återstående obligationer före den 1 juli 1946. Jordbrukskreditkassans styrelse har hemställt om anstånd med obligationernas återställande under fem år, så att första hälften av obligationerna få återställas före den 1 juli 1946 och andra hälften före den 1 juli 1951. Bank- och fondinspektionen och fullmäktige i riksbanken ha allenast tillstyrkt anstånd med återställande av förstnämnda obligationer och som tid härför föreslagit den 1 juli 1944. För min del finner jag hinder icke böra möta mot att bevilja jordbrukskreditkassan anstånd med återställande av de obligationer, vilka enligt 1936 års riksdags beslut skola återställas före den 1 juli 1941. Då emellertid frågan om jordbrukskreditkasserörelsen för närvarande är föremål för utredning och förslag om ändrade grunder för denna rörelse kan förväntas komma att inom en nära framtid föreläggas riksdagen, synes det lämpligt, att anståndet begränsas till den 1 juli 1942. Frågan om anstånd med återlämnande av de obligationer, som enligt förenämnda riksdagsbeslut skola återställas före den 1 juli 1946, torde vid sådant förhållande icke nu behöva upptagas till prövning.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att tiden för återställandet till riksgäldskontoret av de svenska statens obligationer till nominellt belopp av sammanlagt 10,000,000 kronor, vilka enligt riksdagens medgivande överlämnats till svenska jordbrukskreditkassan för pantförskrivning såsom säkerhet för lån hos riksbanken och enligt beslut av 1936 års riksdag skola återställas före den 1 juli 1941, må utsträckas till den 1 juli 1942.

Kungl. Maj:ts proposition nr 266.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Per Eldin.
